

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА РЕШАВАЊЕ ПИТАЊА
ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА У ОПШТИНИ ОРАХОВАЦ**

2012. - 2015.

Општина Ораховац, децембар 2011.

САДРЖАЈ:

Увод	Страна
• Уводна реч Председника општине	3
• Шта је Локални план акције за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица	4
• Одлука Скупштине општине о усвајању ЛАП-а	6
• Захвалност учесницима у процесу израде ЛАП-а	7
Сажетак (резиме) ЛАП	8
Поглавље 1: Општи подаци о општини	9
Поглавље 2: Подаци о избеглим интерно расељеним лицима у општини	17
Поглавље 3: Анализа ситуације и спорна питања избеглих и Интерно расељених лица	20
Поглавље 4: Приоритетне циљне групе	24
Поглавље 5: Општи и специфични циљеви	25
Поглавље 6: Активности – Задаци за реализацију ЛПА	25
Поглавље 7: Ресурси – буџет	32
Поглавље 8: Аранжмани за примену	32
Поглавље 9: Праћење и оцена успешности	33

УВОД

Уводна реч Председника општине Ораховац, г-дина Марјана Шарића

Поштовани суграђани,

У нашој општини током протеклих 12 година, према евиденцији Повереништва за избеглице, живи изванредно број интерно расељених лица.

С'обзиром да је у општини Ораховац, један део српског становништва живео у доњем делу града, после ратних збивања 1999. године, сви они су напустили своје домове и преселили се у горњи, српски део града.

У име општине Ораховац (традиционално познате по производњи грожђа и вина, отворености за сарадњу и неговању опште хуманих дела), али и у своје лично име, желим да Вас обавестим да смо израдили Локални акциони план за унапређење положаја интерно расељених лица, која живе на територији наше општине.

Општина Ораховац намерава да својим суграђанима, интерно расељеним лицима обезбеди могућност за што квалитетнији живот у општини Ораховац. Главни правац нашег деловања, формулисан у овом документу, односи се на обезбеђење услова за локалну интеграцију, решавањем основних потреба интерно расељених лица и њихових породица. Основни циљ локалне интеграције је обезбеђивање могућности интерно расељеним лицима за економску и социјалну равноправност са свим осталим грађанима и за достојанствен живот у заједници.

Са обзиром на то да примена и реализација овог Плана захтевају различите ресурсе, локална самоуправа ће покушати да учествује у његовом финансирању, и на тај начин ће изразити своју решеност да унапреди квалитет живота интерно расељених лица у општини Ораховац. Изузетно је важно да ће План спроводити локални кадрови, ослањајући се на своја стручна знања и друге професионалне компетенције.

Сматрам да је овај документ логичан наставак општег стратешког приступа локалне самоуправе, развоју општине и побољшању услова за живот грађана. Након усвајања и успешно започетог процеса примене неколико кључних стратешких докумената локалне заједнице – Стратегије локалног економског развоја, Локалне стратегије социјалне политике, Локалног акционог плана за запошљавање, успешно спровођење Локалног акционог плана за унапређење положаја интерно расељених лица, даће допринос у даљој реализацији општих стратешких опредељења локалне самоуправе.

Посебно истичем да и овај документ јасно наглашава да је један од приоритета свих нас који управљамо овом Општином, да обезбедимо боље услове живота за све интерно расељене који су нашли уточиште у општини Ораховац

Ораховац
27.12.2011. год.

Председник општине
Марјан Шарић

Шта је Локални план акције за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица

У овом документу под процесом локалног акционог планирања унапређења положаја **избеглих¹ и интерно расељених лица²** (ИРЛ) подразумевамо процес доношења одлука о томе које промене значајне за живот избеглих и интерно расељених лица намеравамо да остваримо у свом локалном окружењу у току предвиђеног временског периода. Тај процес се заснива на идентификовању најбољег начина ангажовања капацитета свих социјалних актера у заједници у планирању и примени плана. **Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица** посматрамо као резултат просеца планирања или планску одлуку којом су дефинисани основни начини остваривања циљева развоја ове области живота локалне заједнице.

У оквиру овог документа, под **избеглим и интерно расељеним лицима**, подразумевају се сва лица која су била изложена присилном напуштању својих домова и расељавању, због рата на простору бивших југословенских република и бомбардовања Косова и Метохије, укључујући и она лица која су у међувремену стекла статус грађана Републике Србије, али и даље имају нерешене егзистенцијалне проблеме настале у току избегличког статуса.

Стратешки оквир Пројекта одређен је у складу са политиком и правцима деловања дефинисаним Националном стратегијом за решавање питања избеглих и интерно расељених лица и другим националним стратешким документима од значаја за ову област³. У циљу координираног рада, коришћења научених лекција и најбољих пракси, овај Пројекат узима у обзир постојеће пројекте изградње капацитета на локалном нивоу, а нарочито оне који су у домену социјалне, економске и стамбене политике. Креирање и спровођење локалних акционих планова за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица овде се третира као део ширег механизма смањења сиромаштва и социјалне искључености осетљивих друштвених група.

¹ Према Конвенцији УН о статусу избеглице (1951.), **избеглица** је особа која из основаног страха да ће бити прогоњена због своје расе, националне припадности, припадности одређеној друштвеној групи или због политичког уверења, напустила је своју државу и не може или због поменутог страха не жели да се у њу врати. Појам избеглице је Протоколом из 1967. год. проширен и на особе које су биле изложене ратним страдањима или другим облицима насиља и зато одлучиле или биле принуђене да напусте своју државу. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Refugee>)

² **Интерно расељене особе** су оне које су биле присиљене да напусте своје домове, али су остале у границама своје државе. Разлози због којих су били присиљени да напусте своје домове могу бити различити: рат, насиље, угрожавање људских права, политички прогон или природне катастрофе (земљотрес, поплаве и сл.). Зато што се налазе у границама своје земље, могућности њихове међународне заштите су ограничене. Иако их, за разлику од избеглица, не штити Специјална конвенција УН, и даље их штите национални закони, међународно хуманитарно право и међународни правни акт у области људских права. (http://www.articleword.org/index.php/Displaced_person)

³ Детаље о осталим националним документима погледати у Поглављу: Анализа ситуације и закључци.

Стратешки/Локални план акције за унапређење положаја избеглица и интерно расељених лица, доноси се на период од три (3) године, са детаљном разрадом акривности за 2012., 2013. и 2014. годину.

Просец израде Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Ораховац, заснивао се на интерактивном приступу чије су основне методолошке карактеристике да је:

- Локални – спроведен је у локалној заједници и уважава локалне специфичности;
- Партиципативан – укључио је различите битне актере процеса друштвено организоване подршке избеглим и интерно расељеним лицима у локалној заједници;
- Утемељен на реалним околностима, расположивим ресурсима и потребама унапређења положаја избеглих и интерно расељених лица;
- Прилагођен ситуацији у локалној заједници, актерима и позитивној промени којој се тежи;
- Користи савремене методе планирања и анализе свих важних елемената потребних за доношење одлука;
- Подстиче одговоран однос различитих друштвених актера у локалној заједници.

За потребе процеса, прикупљања и анализу основних података о положају и потребама избеглих и интерно расељених лица у општини Ораховац, коришћени су следећи извори: резултати интервјуа са потенцијалним корисницима/цама и састанака са локалним актерима, статистички подаци, различити извештаји и документи, подаци Комесаријата за избеглице Републике Србије, општинског повереништва за избеглице, Министарства за КиМ Републике Србије, Црвеног крста, локалних невладиних организација итд. Процес израде Плана спроведен је у периоду новембар – децембар 2011. године.

Одлука Општинског већа општине Ораховац о формирању Комисије (Радне групе) која ће учествовати на изради Локалног акционог плана (ЛАП-а) за унапређење положаја интерно расељених лица

Општинско веће на својој редовној седници одржаној 12.12.2011. године, донело је:

Р Е Ш Е Њ Е

1.

Имењује се Комисија (Радна група) за израду Локалног акционог плана за решавање питања интерно расељених лица у општини Ораховац, у следећем саставу:

1. Марјан Шарић - председник општине Ораховац председник Комисије,
2. Дарко Антић - заменик председника општине заменик председника,
3. Зоран Грковић - секретар СО Ораховац члан,
4. Миленко Вучић – повереник Црвен. крста при СО Ораховац.. члан,
5. Небојша Долашевић - члан Општинског већа члан,
6. Драган Милићевић - социјални радник Центра за соц. рад члан,
7. Живко Матић - члан Општинског већа члан,
8. Дејан Баљошевић - повереник за избегл. при СО Ораховац... члан,
9. Ивица Мицић - члан Општинског већа члан.

2.

Задатак комисије из става 1. овог решења је израда Локалног акционог плана за решавање питања интерно расељених лица, као и давање предлога за унапређење положаја интерно расељених лица у општини Ораховац.

3.

Примерак Решења доставити именованим члановима комисије.

Број. 03-28/11

У Ораховцу, 14.12.2011. год.

ОПШТИНСКО ВЕЋЕ ОПШТИНЕ ОРАХОВАЦ

Општинско веће општине Ораховац
П р е д с е д н и к
Марјан Шарић

Захвалност учесницима/цама у процесу локалног акционог планирања

У циљу израде Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Ораховац, формиран је Општински савет за управљање миграцијама и трајна решења, који су чинили представници/це: локалне самоуправе као носиоца процеса и формалног доносиоца овог документа, укључујући и Повереништво за избеглице; институција система које се на локалном нивоу баве питањима избеглих и интерно расељених; невладиних организација које делују у локалној заједници и Комесаријата за избеглице Републике Србије.

Улога Општинске радне групе била је да:

- Унапреди сопствене капацитете за планирање кроз одговарајуће обуке организоване од стране КИРС-а и подржане од стране ИОМ-а;
- Обезбеди потребне податке непосредно од циљних група и социјалних актера у систему подршке избеглим и интерно расељеним;
- Размењује информације и учествује на састанцима од значаја за процес планирања;
- Примењује усвојене методе планирања током процеса планирања;
- Дефинише циљеве, правце развоја и сарађује са различитим релевантним локалним и републичким актерима;
- Планира праћење и оцењивање успешности примене локалног акционог плана;
- Ради на писању завршног документа;
- Иницира јавну расправу о нацрту документа и допринесе да финална верзија буде предложена Скупштини општине на усвајање.

Чланови општинске радне групе су:

1. Марјан Шарић - председник (председник општине),
2. Дарко Антић - заменик председника (заменик председника општине),
3. Зоран Грковић - члан (секретар СО Ораховац),
4. Миленко Вучић - члан (повереник Црвеног крста при СО Ораховац),
5. Небојша Долашевић - члан (члан Општинског већа),
6. Драган Милићевић - члан (социјални радник Центра за социјални рад),
7. Живко Матић - члан (члан Општинског већа),
8. Дејан Баљошевић - члан (повереник за избеглице при СО Ораховац),
9. Ивица Мицић - члан (члан Општинског већа).

Захваљујемо се свим члановима/цама Општинске радне групе на учешћу у процесу планирања.

Остали актери укључени у сам процес локалног акционог планирања су били представници/це различитих институција, организација и група, укључујући и групе потенцијалних корисника/ца који су повремено учествовали у консултативном процесу. Посебну захвалност изражавамо Комесаријату за избеглице Републике Србије и ИОМ пројектном тиму.

Сажетак – Резиме ЛПА

Локални акциони план за решавање питања интерно расељених лица у Општини Ораховац (2012. – 2015.) је документ који изражава дугорочна опредељења локалне самоуправе да побољша услове живота и могућности за интеграцију интерно расељених лица у локалну заједницу. Овај План је заснован на свеобухватној анализи ситуације релевантне за унапређење положаја интерно расељених лица. Он је усмерен на све особе у општини Ораховац, које су биле изложене присилним миграцијама и егзистенцијалним потешкоћама које то ствара, а бораве на територији општине Ораховац. Према подацима општинског повереника за избеглице, број породица, које у овом тренутку, имају статус интерно расељених лица је десет (10), које укупно броје 28 чланова.

Општи циљ Локалног акционог плана за решавање питања интерно расељених лица је: Побољшан социјално-материјални положај интерно расељених лица у општини Ораховац, путем систематских и одрживих програма за унапређење њихове интеграције у локалну заједницу.

Специфични циљеви овог плана су:

1). У периоду од 2012. до 2014. год. стамбено збринути 5 породица интерно расељених лица смештених у приватном смештају у горњем, српском делу Ораховца, путем изградње 5 станова или кућа за социјално становање. (Као алтернативно решење, које је из стратешких разлога значајније за опстанак Локалне српске заједнице и остварљивије за Локалну самоуправу, предлагемо да се питање стамбеног збрињавања 5 породица ИРЛ уместо изградњом кућа, реши откупом напуштених кућа, чији су се власници одавно иселили из истих и не планирају да се у њих враћају, јер су се, у међувремену, интегрисали у местима свог насељења. Ово решење је уједно и једноставније за реализацију код Локалне самоуправе зато што иста не располаже са слободним локацијама за изградњу објеката намењених за становање ИРЛ, нити је у могућности да изда: грађевинску, урбанистичку и друге врсте дозвола, неопходних да би се могло приступити извођењу радова на изградњи објеката за стамбени смештај ИРЛ).

2). У периоду од 2014. до 2015. год. путем откупа 3 сеоске куће са окућницама у Великој Хочи од породица које су се одавно иселиле из истих и немају намеру да се у њих враћају, трајно стамбено збринути 3 породице ИРЛ у селу Велика Хоча.

3). У периоду од 2013. до 2015. год. санирати и довршити 2 куће у горњем, српском делу Ораховца, путем доделе грађевинског материјала тј. бесповратних грађевинских грантова, које су међународне организације 2002. и 2003. године, саградиле са циљем да стамбено збрину две породице ИРЛ из Ораховца, од које су једну, обзиром да се налази на линији етничког раздвајања града, непознати починиоци, непосредно по завршетку њене изградње, демолирали, а на другој, нису завршени унутрашњи радови, и на тај начин их обе оспособити за становање.

4). У периоду од 2012. до 2015. год. побољшати могућност за запошљавање радно способних интерно расељених лица у локалној заједници, реализацијом програма Националне службе за запошљавање Р. Србије – филијала у Косовској Митровици, који се односе на самозапошљавање, јавне радове, доквалификације / преквалификације, за најмање 15 ИРЛ.

Општина Ораховац нема изворе сопствених средстава, па ће се већина средстава за реализацију Локалног плана акције бити обезбеђена из донаторских и других извора финансирања.

За сваку наредну годину примене Плана, благовремено ће се припремати и финансијски план.

Локални план, као свој саставни део има планиране аранжмане за имплементацију и за праћење (мониторинг) и оцењивање успешности (евалуација) активности.

ПОГЛАВЉЕ 1

ОПШТИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ ОРАХОВАЦ

Географски положај

Општина Ораховац се налази у југозападном делу Косова и Метохије, у метохијској котлини „Подримље“ названој по реци Бели Дрим, која протиче на десетак километара удаљености од града Ораховца. Припада призренском округу, граничи се са пет (5) општина и то: са севера, општином Клина, са истока, новооснованом општином Малишево, са југо-истока, општином Сува Река, са југа, општином Призрен и са запада општином Ђаковица Средња надморска висина 550 m. Средња годишња температура ваздуха 11,8 °C. Укупна површина територије општине је 276,30 km². Пружа се између 42°23'58" северне географске ширине и 20°39'17" источно географске дужине.

У регионалном смислу територија општине обухвата средишњи и источни део Метохије или три микро регије: валовито и врло плодно Подримље, богато југоисточно Прекорупље и између њих атрактиван планински венац у чијем саставу су планине: Козник, Затрић, Градиште и Милановац.

Одлике рељефа

Дејством унутрашњих (ендогених) и спољашњих (егзогених) сила на територији општине Ораховац створени су многобројни и разноврсни геоморфолошки облици рељефа. Ти облици се могу поделити на тектонске (планине, висоравни, котлине /речне/, водопади, клисуре, меандри, речна острва, подземни токови), крашке (вртаче, увале, шкрапе, пећине, јаме) и денудационе облике.

У односу на надморску висину, геолошки, петрографски и педолошки састав, рељеф у ораховачкој општини се може сврстати у три микро регије:

- микро регија Подримља,
- микро регија југоисточног Прекорупља и
- планинска микро регија.

Микро регија Подримља је највећа и представља антропо-географско језгро општине. Она се простире од доњег тока реке Мируше, на северозападу, па до, приближно, десне обале средњег тока реке Топлуве и од средњег тока Белог Дрима, на југозападу, до подножја планина: Козник, Заштрић, Градиште и Милановац, на северостоку. Просечна дужина микро регије Подримља је 35 km.

Микрорегија југоисточног прекорупља има просечну надморску висину око 700 m. Већи проценат ове микрорегије је широко отворен према североистоку па су и климатски услови знатно повољнији у односу на Подримље. Овај део микрорегије је дуго био под неогеним језером.

Планинска микро регија дели две претходне микро регије: Подримље и југоисточно Прекорупље. Она се пружа у виду планинског венца од кањона у доњем току реке Мируше, на северозападу ораховачке општине, до горњег тока реке Топлуве и Семетишке реке на југоистоку у суворечкој општини. Дужина тог полулучког венца је око 35 km, а просечна ширина од 10 – 15 km.

Клима

На основу проучених климатских фактора и климатских елемената може се констатовати да на територији ораховачке општине постоје следеће климе: умерено континентална, жупска, измењено средоземна и планинска.

У односу на друга општинска подручја у Метохији територија ораховачке општине се карактерише вишим средњим годишњим температурама, већом сунчевом инсолацијом, честим и дужим летњим сушама, мањом годишњом облачношћу, мањим дејством ветрова, знатно великим тишинама и већим количинама падавина у хладнијој половини године.

Најзначајни фактори који су условили такве климатске одлике и релативно повољне климатске услове су:

- повољан географски положај на Земљи (подручје општине лежи у северном умереном топлотном појасу између 42°23'58" северне географске ширине и 20°39'17" источно географске дужине);
- релативно мала удаљеност од Јадранског мора, (око 102 km ваздушне линије од Ораховца до ушћа Великог Дрима у Јадранско море);
- средња надморска висина (од 308 m у долини Белог Дрима, узводно од села Мала Круша, до 1039 m на планини Градиште, што значи просечно 550 m на целом општинском простору);
- заклоњеност терена високим планинама: са запада планинама Паштрик и Коритник, са севера Мокра Гора, Жљеб и Проклетије, са северо истока Затрић, Милановац, Црнољева и Дреничка планина, са југа Шар планином, и
- добро развијен биљни и животињски свет (пашњаци, ливаде, шуме и усеви).

Хидрографија

У општини Ораховац је хидрографска мрежа релативно добро развијена. Хидрографску мрежу ораховачке општине чине више стотина сталних, повремених и периодичних (подземних, надземних минералних и слатководних) издана, бунара, извора, врела, текућих и стајаћих вода.

Највеће реке које протичу територијом ораховачке општине су: Бели Дрим, Мируша, Белаја, Семетишка река и др. док већина села има своја сеоска врела, која чине краће водене токове, који се, углавном, уливају у горе поменуте реке.

Град Ораховац и нека од села која се налазе на потезу пута Ораховац – Ђаковица, снабдевају се пијаћом водом из хидросистема „Радоњић“, који се водом напаја из истоименог вештачког акумулационог „Радоњићког језера“, које се налази на територији општине Ђаковица, а пуни се водом реке Дечанска Бистрица. Остала села општине снабдевају се пијаћом водом помоћу сопствених локалних водосистема и бунара. Дуж реке Бели Дрим изграђен је систем за наводњавање пољопривредних површина.

Економија

Главне пољопривредне делатности ораховачке општине су виноградарство и сточарство. Што се привреде тиче, кроз историју је постојало развијено занатство, а у новије време дошло је до развоја прерађивачке индустрије, као што су прерада пољопривредних производа, пре свега грожђа (ПКБ „Орвин“ – Ораховац), житарица (ПКВ „Млинтестпек“ – Зрзе), као и пластичних маса (Д.Д.О „18 Новембар“ – Ораховац). Затим, производња расхладних уређаја (Р.Ј. „Термовент“), експлоатација природних ресурса: руда, песка, мермера и сл. (Г.И.Р.О. „1 Мај“), трговина (Д.Д. „Подрима“), рециклажа пластике („Панонијапласт“) и др.

У новије време тј. након рата, дошло је до великог развоја приватног предузетништва у општини, углавном код албанског становништва.

Сва ова некадашња друштвена предузећа, у којима је била запослена већина радно-способног српског становништва ораховачке општине, су након рата, 1999. године, без битнијег учешћа Срба, приватизована, променивши титулара својине, своје називе а нека од њих и своје производне технологије. Због тога у овом тренутку 214 бивших привредних радника наше општине остварује, преко Националне службе за запошљавање Републике Србије, право на привремену новчану накнаду – минималац, док се истовремено 150 лица, пре свега младих, налазе на евиденцији исте службе, као незапослена лица, која чекају прилику за запошљавање.

Виноградарство, као главна пољопривредна грана ораховачке општине, има дубоку, традиционалну и блиставу прошлост. Оно је било развијено још у Старом и Средњем веку. Према катастарским подацима из 1952. године ораховачки атар је располагао са 577 хектара под виновом лозом а четири године касније број се повећао на 980 хектара. Године 1983. ораховачка општина је под виновом лозом имала укупно 3552 хектара од којих 1450 На у друштвеном и 2012 На у приватном сектору. Главни откупљивач и прерађивач грожђа било је некадашње пољопривредно предузеће ПКБ „ОРВИН“ – Ораховац, чији је капацитет износио 4.800.000 литара.

Демографски подаци

Садашњи број становника, према задњем попису, који су, септембра 2011. године, без учешћа Срба, спровеле Косовске власти, је 55.053.

Кретање броја становништва на крају прошлог века може се видети на следећој табели која садржи податке становништва по националном саставу у општини Ораховац, по пописима из 1961., 1971. и 1981. године, који су обухватили и становништво садашње, након рата, основане општине Малишево, која је тада била у саставу општине Ораховац.

Година	Укупно	Албанци	Срби	Црногор.	Турци	Муслим.	Остали
1961.	35 461	30 123	3 819	1 217	58	98	146
1971.	46 788	41 961	3 993	621	8	71	134
1981.	61 178	56 391	4 026	209	-	129	423

Попис становништва, који је 1991. и 2001. године организовала Република Србија, није био обављен на територији Косова и Метохије због бојкота Албанаца, док су попис 2011. године, који су спровеле косовске институције, бојкотовали Срби, тако да немамо прецизних података о броју и националном саставу становништва општине у тим периодима.

Подаци о српском становништву у општини Ораховац

У општини Ораховац је пре рата живело око 5.200 Срба. Од тог броја већи део је живео у самом граду Ораховцу а остали у 9 села општине.

Р. бр.	Назив насеља	Тип насеља	Број српског становништва
1.	Ораховац	град	2.840
2.	Велика Хоча	село	1.650
3.	Зочиште	село	395
4.	Оптеруша	село	95
5.	Ретимље	село	90
6.	Зрзе	село	45
7.	Братотин	село	40
8.	Велика Круша	село	30
9.	Брњача	село	10
10.	Ратковац	село	5
У К У П Н О =			5200

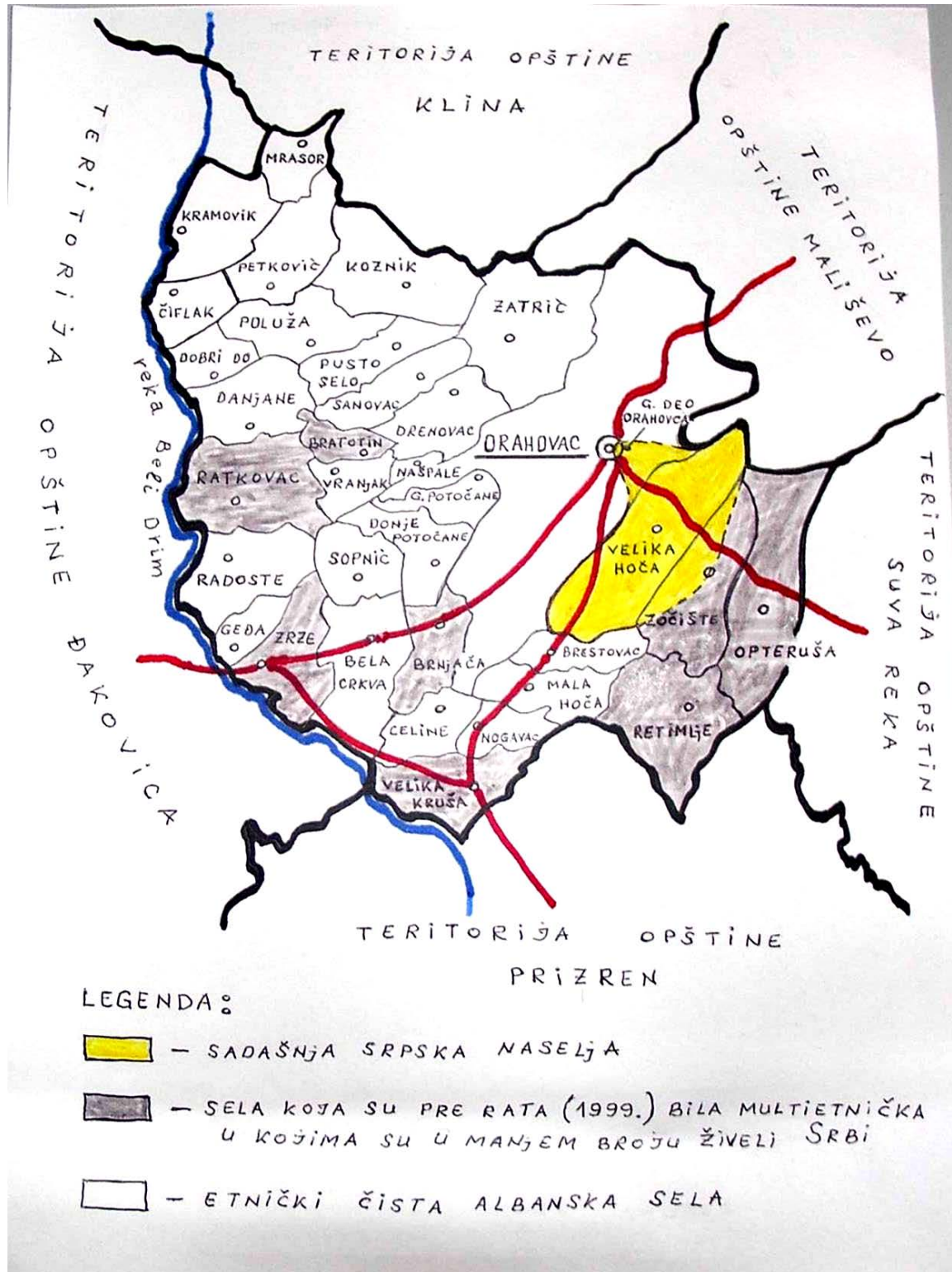
Данас, дванаест година након рата, у општини Ораховац преостало је још само 1000 Срба (или свега 19,23 % од некадашњег броја), који су сконцентрисани у две, и даље, прилично изоловане „енклаве“, и то:

1. горњи, српски део Ораховца.....400;
 2. Велика Хоча.....600;
- У К У П Н О = 1000.

У горњем делу Ораховца осим Срба живи и 200 Египћана, 52 Рома, једна трочлана бошњачка породица и један број Албанаца. Доњи део града је етнички чисто албански. У Великој Хочи, осим Срба, живе и две ромске породице.

* *Подаци о општини Ораховац коришћени су из књиге „Ораховац“ – Антропогеографско истраживања на територији општине Ораховац, аутора Проф. Др Крсте Витошевића.*

Ручно нацртана мапа општине Ораховац
(направљена за потребе израде Предлога децентрализације општине Ораховац, иницираног од Координационог центра Републике Србије 2006. године)

Међусобна растојања садашњих српких насеља:

- горњи део Ораховца – Велика Хоча 3 km;
- Велика Хоча – Зочиште 4 km;
- горњи део Ораховца – Зочиште 7 km.

Листа насеља у општини Ораховац са катастарским површинама у km²

Р. бр.	Насеља	Површина у km ²					
1.	Ораховац	49,00					
2.	Велика Хоча	13,50					
3.	Зочиште	5,20					
4.	Оптеруша	9,00					
5.	Ретимље	9,80					
6.	Брестовац	5,50					
7.	Мала Хоча	7,00					
8.	Ногавац	3,20					
9.	Велика Круша	10,40					
10.	Бела Црква	11,00					
11.	Зрзе	10,10					
12.	Геџе	3,20					
13.	Радосте	10,90					
14.	Ратковац	11,80					
15.	Дањане	6,40					
16.	Добри До	3,50					
17.	Чифлак	4,00					
18.	Крамовик	10,30					
19.	Мрамор	3,20					
20.	Петковић	10,00					
21.	Козник	8,80					
22.	Затрић	15,20					
23.	Дреновац	8,10					
24.	Сановац	6,50					
25.	Пусто Село	5,40					
26.	Полужа	5,70					
27.	Братотин	3,00					
28.	Врањак	5,00					
29.	Нашпале	0,60					
30.	Горње Поточане	2,30					
31.	Доње Поточане	3,50					
32.	Брњача	4,50					
33.	Сопнић	5,00					
34.	Целине	5,70					
У	К	У	П	Н	О	=	276,50 km ²

Локалне институције

1. образовање

На територији општине Ораховац, образовање се према степену образовања, састоји од основног и средњег.

У општини постоје две основне школе и то: ОШ „Светозар Марковић“ у Великој Хочи (58 ученика) и ОШ „Доситеј Обрадовић“ у горњем, српском делу Ораховца (39 ученика) и једна Средња школа – Гимназија у горњем, српском делу Ораховца (10 ученика).

Број ученика у Гимназији је мали и није у сразмери са годишњим бројем свршених основаца, због тога што већина ученика по завршетку основне школе, своје школовање наставља у Косовској Митровици, где им се пружа могућност избора средњих школа различитих стручних профила/смерова, као и смештаја у Дому ученика, што им ствара бољи предуслов за каснији евентуални упис на тамошње факултете.

У горњем, српском делу Ораховца постоји и Прешколска установа тј. Дечји вртић „Наша радост“, у коме бораве и васпитавају се 14 малишана а планира се отварање сличног предшколског одељења и у Великој Хочи.

2. Здравство

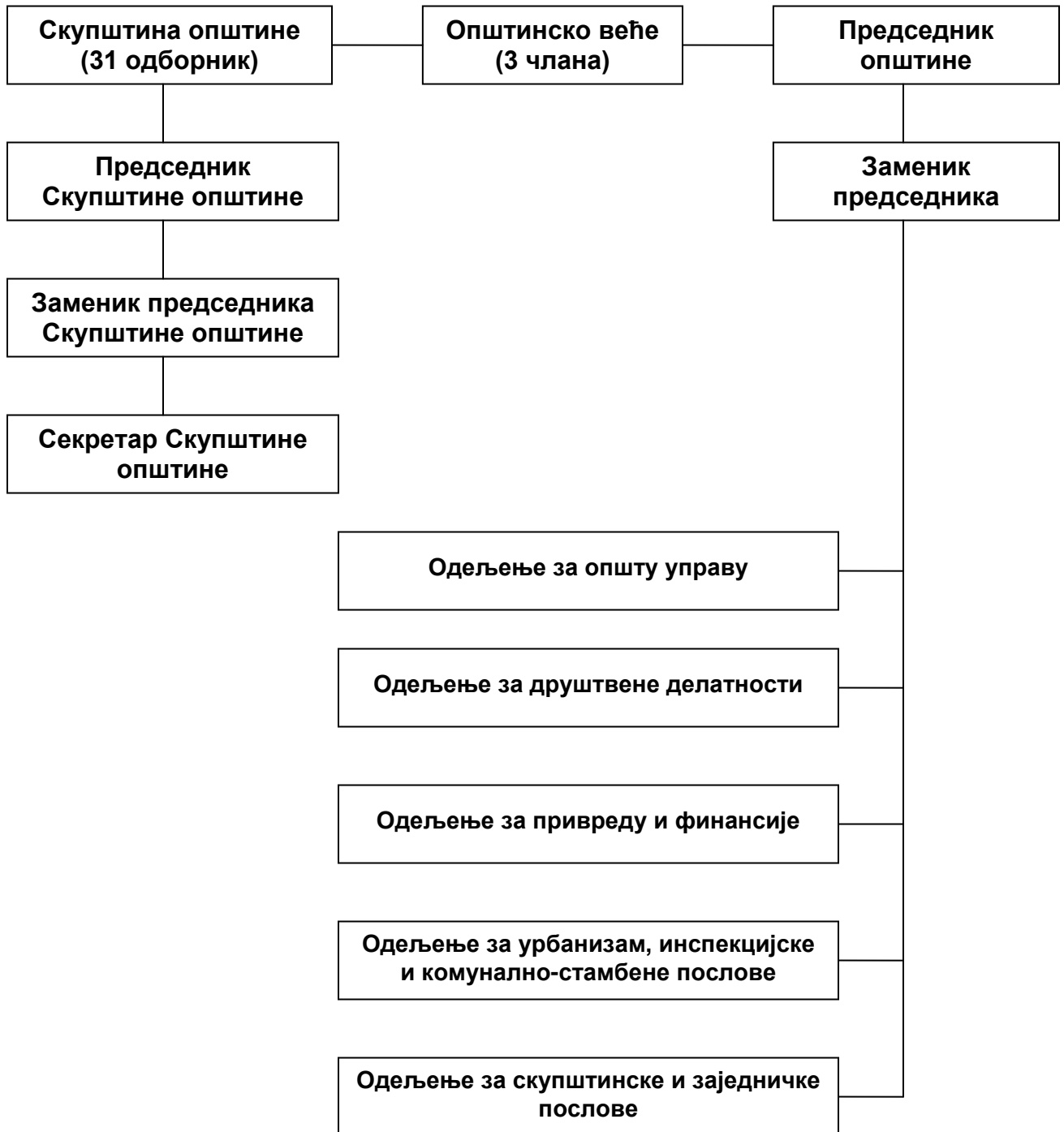
Дом здравља Ораховац чине две амбуланте, од којих је једна у горњем, српском делу Ораховца а друга у Великој Хочи. У амбуланти у горњем, српском делу Ораховца ординира лекар опште праксе, који је уједно и Управник Дома здравља, док у амбуланти у Великој Хочи, ординира лекар – педијатар. У амбуланти у српском делу Ораховца функционише још и: стоматолошко одељење, лабораторијска служба за основну анализу крви и мокраће, апотекарска и вакцинална служба.

Дом здравља Ораховац пружа примарну здравствену заштиту становницима општине, док секундарну и терцијалну здравствену заштиту, тј., пацијенте, који због природе своје болести имају потребу за сложенијим медицинским третманима и интервенцијама, упућује на даље лечење у болницама у Косовској Митровици, Лапљем Селу или Грачаници, односно, у Клиничко Болничке Центре у централној Србији. Дом здравља поседује санитарско комби - возило за транспорт болесника.

3. Канцеларија Центра за социјални рад

У горњем, српском делу Ораховца, постоји канцеларија Центра за социјални рад, посредством које социјално-угрожени грађани наше општине остварују, код Министарства рада и социјалне политике Републике Србије, право на социјалну помоћ и друге врсте социјалних давања.

4. Локална самоуправа

Од септембра 2010. године општина је на предлог Комесаријата за избеглице Републике Србије, увела и радно место Повереник за избеглице, задужујући на тим пословима и задацима, једног од својих радника.

Саобраћајне комуникације

Превоз становништа српских средина општине Ораховац обавља се помоћу тзв. хуманитарног конвоја, који се два пута недељно: уторком и петком, аутобусом одвија на релацији: Велика Хоча – Ораховац - Косовка Митровица и обратно. Полазак аутобуса из Велике Хоче је у 06.30 час. а повратак, истог дана, из Косовске Митровице у 13.00 часова. Као и превоз становништва тзв. шопинг-туром, који се истим аутобусом, сваког понедељка одвија на релацији Велика Хоча – Ораховац – Грачаница и обратно. Полазак аутобуса из Велике Хоче је у 7.00 часова а повратак, из Грачанице, истог дана у 13.00 часова. Ове услуге превоза су за сада, бесплатне.

ПОГЛАВЉЕ 2.

ПОДАЦИ О ИЗБЕГЛИМ И ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИМ ЛИЦИМА ИЗ ОПШТИНЕ ОРАХОВАЦ

У периоду од завршетка рата до данас из општине Ораховац се иселило око 4.200 или 80,77 % Срба. Нажалост процес исељавања, иако знатно смањеног интензитета, још увек траје.

Од поменутог броја, до сада је исељено:

- у централну Србију око 3.797 Срба (90,40 %)
 - у Црну Гору..... 253 Срба (06,02 %)
 - у иностранство 150 Срба (03,58 %)
- У К У П Н О = 4.200 Срба (100,00 %)

Табела са подацима о броју исељених и местима насељења ибеглих и ИРЛ из општине Ораховац

Р. бр.	Место насељења	Земља / покрајина насељења	Број расељених лица	У процентима
1.	Београд	централна Србија	670	15,95 %
2.	Крагујевац	централна Србија	610	14,52 %
3.	Краљево	централна Србија	600	14,28 %
4.	Крушевац	централна Србија	480	11,42 %
5.	Смедерево	централна Србија	190	04,52 %
6.	Чачак	централна Србија	140	03,33 %
7.	Ниш	централна Србија	130	03,09 %
8.	Врњачка Бања	централна Србија	120	02,85 %
9.	Зајечар	централна Србија	95	02,26 %
10.	Обреновац	централна Србија	95	02,26 %
11.	Јагодина	централна Србија	90	02,14 %
12.	Сталаћ	централна Србија	70	01,66 %
13.	Велика Плана	централна Србија	60	01,42 %
14.	Ваљево	централна Србија	60	01,42 %
15.	Барич	централна Србија	46	01,09 %
16.	Пожаревац	централна Србија	26	00,61 %
17.	Кнић	централна Србија	25	00,59 %
18.	Матарушка Бања	централна Србија	22	00,52 %
19.	Трстеник	централна Србија	15	00,35 %
20.	Пирот	централна Србија	15	00,35 %
21.	Панчево	централна Србија	15	00,35 %
22.	Бор	централна Србија	12	00,28 %
23.	Врање	централна Србија	10	00,23 %
24.	Блаце	централна Србија	7	00,16 %
25.	Алексинач	централна Србија	6	00,14 %

26.	Горњи Милановац	централна Србија	6	00,14 %
27.	Ђуприја	централна Србија	5	00,11 %
28.	Аранђеловац	централна Србија	5	00,11 %
29.	Кос. Митровица	А.П. Косово и Метохија	70	01,66 %
30.	Лепосавић	А.П. Косово и Метохија	12	00,28 %
31.	Грачаница	А.П. Косово и Метохија	10	00,23 %
32.	Штрпце	А.П. Косово и Метохија	4	00,09 %
33.	Нови Сад	А.П. Војводина	44	01,04 %
34.	Стара Пазова	А.П. Војводина	22	00,52 %
35.	Зрењанин	А.П. Војводина	10	00,23 %
36.	Подгорица	Република Црна Гора	150	03,71 %
37.	Суторме	Република Црна Гора	64	01,52 %
38.	Бечићи	Република Црна Гора	22	00,52 %
39.	Херцег Нови	Република Црна Гора	8	00,19 %
40.	Беране	Република Црна Гора	6	00,14 %
41.	Бијело Поље	Република Црна Гора	3	00,07 %
42.	Иностранство	Иностранство	150	03,57 %
У К У П Н О =			4 200	100,00 %

Интерно расељени и расељени Срби из општине Ораховац по регионима /земљама

Р. бр.	Земље / покрајине	Број расељених лица
1.	централна Србија	3 625 или 86,30 % } 3797 или 90,40 %
2.	А.П. Косово и Метохија	
3.	А.П. Војводина	
4.	Република Црна Гора	253 или 06,02 %
5.	Иностранство	150 или 03,58 %
У К У П Н О =		4 200 или 100 %

* *Податке о интерно расељеним лицима из општине Ораховац користили смо из некадашње евиденције Координационог центра за Косово и Метохију Републике Србије и Црне Горе о пријављеним ИРЛ са КиМ и из општинске базе података о интерно расељеним лицима.*

* *Процент тачности података о расељеним и интерно расељеним лицима, због њихових честих миграција тј. пресељења са једног места у друго, је око 85 %.*

* *Сматрамо да је овде важно поменути и податак да је у општини Ораховац киднаповано и убијено 85 лица српске националности.*

Интерно расељена лица у општини Ораховац

Подаци о интерно расељеним лицима у општини Ораховац нису унети у горе наведеним табелама исељених лица, јер смо их, обзиром да нису напустили територију наше општине, у горњем контексту условно третирали као становнике општине, тј. сврстали смо их у укупан број српских становника општине.

Међутим, како ће они бити посебан предмет нашег интересовања и како је управо решавање њихових питања циљ овог Локалног акционог плана, у наставку ћемо се бавити искључиво њима.

У овом тренутку, дванаест година након рата, након објективног сагледавања ситуације међу преосталим српским становништвом у општини, свега десет (10)

породица и то три (3) у Великој Хочи и седам (7) у горњем, српском делу Ораховца, са укупно 28 чланова (од којих су 12 мушких и 16 женских), може имати стварни статус интерно расељених лица. Од ових десет (10) породица ИРЛ, две породице чине млађи брачни парови, три (3) старији брачни парови – пензионери и пет (5) породица које имају вишегенерацијске чланове породице. Шест (6) породица ИРЛ су компактне, док делови четири (4) породице, које углавном чине њихови млађи чланови, живе издвојено од својих породица - као интерно расељена лица у централној Србији. Три од ових породица имају чланове који раде у локалним институцијама Републике Србије (школству и здравству), док остале остварују своје приходе путем примања пензија и разних других социјалних давања. Две породице ИРЛ имају студенте који студирају на Приштинском универзитету измештеном у Косовској Митровици. Већина ИРЛ поседује основни (I и II) и средњи (III и IV) степен образовања, док само једно од њих има завршену високу школу (VII).

Старосна структура ИРЛ

Р. бр.	Година старости	Број ИРЛ
1.	76	1
2.	71	3
3.	58	1
4.	67	1
5.	66	1
6.	65	1
7.	64	1
8.	63	1
9.	58	1
10.	55	1
11.	52	1
12.	49	1
13.	44	1
14.	38	1
15.	36	1
16.	32	1
17.	28	1
18.	27	1
19.	25	1
20.	24	2
21.	23	1
22.	21	1
23.	20	2
24.	3	1
У К У П Н О =		28

Образовна структура ИРЛ

Р. бр.	Степен образовања	Број ИРЛ
1.	Предшколски узраст	1
2.	Основно (I и II степен)	13
3.	Средње (III и IV степен)	13
4.	Високо (VII степен)	1
У К У П Н О =		28

Заправо фиктиван број породица интерно расељених лица је знатно већи, али пошто се ради о породицама које су, на неки рачин, нпр. продајом својих кућа / станова у местима својих некадашњих пребивалишта, у међувремену, решиле своја стамбена питања, тако што су себи обезбедиле нове стамбене просторе у местима централне Србије, где повремено живе или им тамо живе делови породица, и обзиром да не показују тенденцију интегрисања у локалну заједницу већ тенденцију исељавања, не можемо их у потпуности третирати као интерно расељена лица, иако општинска администрација, итекако узима у убзир чињеницу о њиховом присилном / последичном измештању из некадашњих, предратних места пребивалишта.

Поменута интерно расељена лица у општини Ораховац су свој садашњи статус стекла послератним присилним исељавањем / протеривањем из доњег дела Ораховца (који тиме постаје етнички чисто албански) и из етнички мешовитих села општине, и истовременим досељавањем у, тада, једине две компактне српске средине у општини Ораховац, које и сада покушавају да сачувају своју етничку компактност а то су: горњи, српски део Ораховца и суседно српско село, Велика Хоча. По досељавању у ове две средине, породице интерно расељених лица, су се смештале у кућама својих пријатеља и рођака, верујући тада, да ће то бити само привремено решење, до нормализације политичко-безбедносне ситуације у општини тј. на КиМ и повратка у своје домове у местима свог пребивалишта. Међутим, како до тога до данашњег дана није дошло, оне су до овог тренутка остале да, као породице интерно расељених лица, живе у горњем, српском делу Ораховца и Великој Хочи, вољне да се integriшу у локалне заједнице. Са друге стране локалне заједнице су такође показале спремност да им помогну у томе а то показује чињеница да од десет породица ИРЛ, само њих две (2) плаћају кирију на име обезбеђених им смештаја, остале су збринули углавном њихови пријатељи и рођаци, који су им уступили свој вишак стамбеног простора или своје празне куће, пошто су се из истих, након рата иселили.

СО Ораховац је у овом послератном периоду посебну пажњу посвећивала решавању питања интерно расељених породица, тако што је при расподели разне врсте хуманитарне помоћи, грева и слично, при одобравању индивидуалних пројеката и грантова, третирао ову социјално угрожену групу, као проритетну. У том смислу општина се трудила да сва средства и материјалну помоћ, коју је добијала како од институција Републике Србије тако и од домаћих и страних донатора и невладиног сектора, усмерава, превасходно, ка решавању питања интерно расељених лица, дајући им увек предност у односу на домицилно становништво, а све у циљу ублажавања последица проузрокованих њиховим присилним напуштањем домова. Од успостављања општинског повереништва за избеглице, општина је у сарадњи са Комесаријатом за избеглице Републике Србије, помогла ове ИРЛ додељивањем нпр. једнократне новчане помоћи, грева, грантова на име стварања услова за економско оснаживање и осамостаљивање, пакета хране и др.

Општина је недавно формирала и Савет за миграције чији је задатак да се бави решавањем проблема ИРЛ, а у оквиру општинског Одељења за друштвене делатности референти за дечји и родитељски додатак и други општински службеници, посебну пажњу посвећују решавању питања из области социјалне заштите ИРЛ. Општина, такође, у решавању питања ИРЛ има, на локалном нивоу, добру сарадњу, која се огледа у размени информација и заједничком ангажовању на решавању питања ИРЛ, са општинским Црвеним крстом, Канцеларијом Центра за социјални рад, а на покрајинском нивоу са Националном службом за запошљавање – Филијала у Косовској Митровици.

ПОГЛАВЉЕ 3.

Анализа ситуације и закључци

Анализа контекста или радног окружења је обухватила четири врсте квалитативних анализа: Анализу или Преглед документације о ширем радном окружењу, Анализу стања (SWOT), Анализу заинтересованих страна и Анализу проблема.

Анализа или Преглед документације о радном окружењу обухватила је неколико кључних националних стратешких докумената релевантних за ову област,

актуелни законски оквир који регулише питања избеглих лица у Републици Србији, стратешка документа општине Ораховац и реализоване и актуелне пројекте програме намењене избеглим и ИРЛ у општини.

Национални стратешки документи од значаја за питање избеглих и интерно расељених лица су:

- Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2002.);
- Стратегија за смањење сиромаштва (2003.);
- Национална стратегија одрживог развоја (2008.);
- Национална стратегија привредног развоја Републике Србије 2006.-2012.;
- Национална стратегија запошљавања 2005.-2010.;
- Стратегија регионалног развоја 2007.-2012.;
- Стратегија развоја пољопривреде;
- Стратегија развоја социјалне заштите;
- Национални план акције за децу;

Локална стратешка документа значајна за унапређење положаја интерно расељених лица у општини Ораховац су:

- Локални план запошљавања у општини.
- Стратегија локалног економског развоја општине.
- Годишњи буџет општине (у којем су одређена средства предвиђена за интеграцију и побољшавање услова живота интерно расељених лица).

Програми и пројекти за ИРЛ који су до сада реализовани или се актуелно реализују у општини су:

- Доходовне активности на име стварања услова за економско оснаживање и осамостаљивање породица ИРЛ за 2011. годину.
- Подела једнократне новчане помоћи.
- Подела пакета хране.
- Набавка огрева.
- Додела помоћи у зимници.
- Обезбеђивање постелјине.

Најважнији закључци ове анализе су следећи:

- Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2002.) дефинише основне правце деловања – обезбеђивање услова за локалну интеграцију, што је потпуно у складу са међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групе грађана.
- Остале наведене националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглих и интерно расељених лица којима се може допринети унапређење животног стандарда и укупног друштвеног положаја.
- Локална стратешка документа општине Ораховац указују на решеност општине да своје капацитете усмери ка решавању проблема угрожених група заједнице, са циљем да створи амбијент ка неометеном развоју и послератној нормализацији живота свих својих становника.
- Програми и пројекти за ИРЛ који су до сада реализовани, као и они који су у току, бавили су се решавањем питања: побољшања услова живота и социјалног стања ИРЛ, стварање услова за економско оснаживање и осамостаљивање ИРЛ, стамбено збрињавање ИРЛ и др.

Анализа стања

Анализа стања у локалној заједници по питањима унапређења положаја избеглих и интерно расељених лица извршена је кроз идентификовање досадашњих активности и резултата у овом домену и сагледавање позитивних капацитета и слабости локалне заједнице, као могућности и препрека са којима се суочава у свом радном окружењу.

SWOT анализа

	Снаге	Слабости
У Н У Т Р А Ш Њ Е	<ul style="list-style-type: none"> Скупштина општина Повереништво за избеглице Локалне институције (Канцеларија Центра за социјални рад, Општински Црвени крст ...) Развијеност инфраструктуре Подршка локалне заједнице Постојање ажурних база о ИРЛ 	<ul style="list-style-type: none"> Нерешени имовинско-правни односи у локалној заједници. Непостојање слободних локација намењених за изградњу објеката ИРЛ. Висока стопа незапослености у локалној заједници Недостатак сопственог буџета локалне самоуправе. Недовољна информисаност шире локалне јавности о питањима ИРЛ
	Могућности	Препреке
С П О Љ А Ш Њ Е	<ul style="list-style-type: none"> Постојање политичког концензуса за решавање проблема збеглица и ИРЛ на националном нивоу. Постојање Националне стратегије за решавање проблема збеглица и других релевантних стратегија. Активности и програми КИРС-а. Приступ ССП-у (ИПА фондови) Постојање планова и програма НСЗ (нарочито Јавни радови и за samozапшљавање). 	<ul style="list-style-type: none"> Нерасполагање сопственом имовином од стране локалне самоуправе. Немогућност спровођења закона Републике Србије Смањење донаторских фондова намењених избеглим и ИРЛ. Питање избеглих и ИРЛ није у фокусу интересовања шире јавности.

Најважнији закључци ове анализе су:

- Локална власт је отворена да заједно са осталим актерима ради на унапређењу положаја ИРЛ, али су јој ограничене могућности за то. Са друге стране још увек постоји недовољна мотивисаност и активност институција и НВО на овом пољу, као и недовољна самоорганизованост ИРЛ.
- Недовољно искоришћена могућност да се проблем ИРЛ подигне на виши ниво, што је уско повезано са недостатком праксе да се средства прибаве и од разних донатора.
- Недовољна медијска пажња усмерена на проблеме ИРЛ.

Анализом заинтересованих страна идентификоване су кључне заинтересоване стране за унапређење положаја интерно расељених лица у општини Ораховац, које су диференциране на крајне кориснике услуга (различите групе интерно расељених лица) и кључне партнере локалној самоуправи у развијању и примени мера и програма.

Крајњи корисници Локалног акционог плана за унапређивање положаја интерно расељених лица су: породице ИРЛ које су од тренутка принудног исељавања из својих домова, смештене у туђим кућама тј. у приватном смештају, које нису, нити су у могућности да себи обезбеде нове стамбене смештаје на територији наше општине или у централној Србији, од којих већина њих није продала своја имања и које показују тенденцију интегрисања у локалну заједницу.

Кључни партнери локалној самоуправи су:

1. Комесаријат за избеглице Републике Србије, ради на решавању статусних питања и препознавању свеобухватне проблематике избеглих и ИРЛ.
2. Општинска управа, обезбеђује основну документацију, у складу са својим овлашћењима и надлежностима (Извод из матичне књиге рођених ...).
3. Канцеларија Центра за социјални рад, пружа помоћ у приступању права из области социјалне заштите ИРЛ, а у складу са Законом о социјалној заштити.
4. Црвени крст, поред програма које спроводи и који се односе на расподелу хуманитарне помоћи угроженим и ИРЛ са подручја општине, који испуњавају услове за коришћење овог вида помоћи, врши дистрибуцију хигијенских пакета, одеће и обуће за ову популацију.
5. Национална служба за запошљавање – Филијала Косовска Митровица, у оквиру својих редовних делатности евидентира и пружа помоћ у запошљавању и самозапошљавању ИРЛ.

Локални актери своје активности усмерене ка ИРЛ спровode у сарадњи са:

- Комесаријатом за избеглице Републике Србије, који даје упутства и смернице у свакодневном раду повереничкој служби за избеглице, а која се односе на статусна питања, питања смештаја, приступа свим основним правима.
- УНХЦР-ом у делу који се односи на програме помоћи ИРЛ, које УНХЦР спроводи са својим имплементационим партнерима.
- Невладиним, хуманитарним организацијама (DRC, ASB, IOM и др.) приликом реализације разних програма помоћи ИРЛ.

Анализа проблема је показала да су главни проблеми интерно расељених лица у општини Ораховац:

- Нерешено питање одговарајућег стамбеног смештаја ИРЛ.
- Висок проценат незапослености ИРЛ у локалној заједници, који нису били до сада обухваћени ниједним пројектом Националне службе за запошљавање за преквалификацију, самозапошљавање.
- Недоступност својим имовинама, од које су многе узурпиране или се неовлашћено користе од стране непознатих лица албанске националности, што код ИРЛ ствара осећај незаштићености и безнађа, због чега губе поверење у институције.
- Недовољни и неодговарајући социјално материјални подстицаји за интеграцију ИРЛ.
- Пасивност ИРЛ у локалној заједници, у односу на сопствене проблеме која се исказује кроз непостојања свести о потреби самоорганизовања.
- Изражен пострауматски ратни синдром код ИРЛ.

Општи закључци анализе – спорна питања

- Локална заједница и локална самоуправа имају различите капацитете за бављење унапређењем положаја интерно расељених лица, као што су људски ресурси, одговарајућа развојна документа, стратешки приступ развоју општине и различите механизме за подстицање развоја.

- Интерно расељени су хетерогена група са разноврсним потребама. Иако постоје одређена удружења / НВО избеглих и интерно расељених, она нису у могућности да без додатне подршке и планског приступа у локалној заједници нађу одговарајућа решења.
- Основни проблем интерно расељених лица је проналажење најбољег пута интеграције у Локалну заједницу, како би се, у погледу животног стандарда, што више изједначили са домицилним становништвом и са њим делили исти животни и друштвени амбијент.
- У општини су изражени проблеми запошљавања. Овај проблем погађа и домицилно становништво, али је много израженији код интерно расељене популације. Он би могао бити решен или ублажен, стварањем услова за сапозапошљавање ИРЛ путем поспешивања развоја породичног бизниса, путем преквалификација и др.
- Код домицилног становништва постоји група социјално најугроженијих породица које су, као и ИРЛ, такође, претрпеле одређене последице рата, као што су: губитак посла, узурпација имовине, немогућност запошљавања и др. као и један број породица које због недостатка стамбеног простора годинама живе као подстанари. Оне су главни критичари активности Локалне самоуправе усмерене ка решавању питања ИРЛ и уједно оспоривачи права ИРЛ. Међутим, и поред тога Локална самоуправа треба да уважи специфичност проблема ИРЛ као друштвено рањиве групе и да упркос противљењу једног дела свог домицилног становништва, ради, приоритетно, на решавању проблема ИРЛ.

ПОГЛАВЉЕ 4.

Приоритетне групе

Критеријуми Радне групе за избор приоритетних група међу ИРЛ у општини Ораховац су следећи:

- Егзистенцијална и стамбена угроженост.
- Бројност.
- Хитност решавања проблема.
- Истовремена погођеност циљне групе већим бројем проблема.
- Досадашњи ниво обухвата лица и група организованом друштвеном подршком.
- Мандат и одговорност локалне самоуправе у односу на проблем.

Приоритетне групе у оквиру Локалног акционог плана за унапређење интерно расељених лица су:

1. Интерно расељени у приватном смештају, који немају трајно решено стамбено питање;
2. Незапошљени, радно способни интерно расељени, без одговарајуће квалификације;
3. Посебно рањиве групе у оквиру претходних приоритета (1-3);
 - Самохране родитељи;
 - Жене;
 - Породице чији чланови су хронично болесне особе, или дете са сметњама у развоју;
 - Вишечлане и вишегенерацијске породице;
 - Породице погинулих, киднапованих и несталих на Косову и Метохији.

Потенцијалне локалне мере за побољшавање ситуације приоритетних група ИРЛ.

- Омогућити угроженом делу популације ефикасније остваривање права из области социјалне заштите.
- Организовати правну помоћ при решавању права на имовину, упис радног стажа, права на пензију и др.
- Решити стамбено питање ИРЛ. За решавање овог питања постоји више начина: изградња стамбених зграда, откуп сеоских кућа са окућницом и обезбеђивање средства за њихову адаптацију, посредовање локалне самоуправе и Центра за социјални рад у обезбеђивању стамбеног простора за ова лица путем склапања уговора о доживотном издржавању.
- Заједничком акцијом Националне службе за запошљавање, Локалне самоуправе и локалних предузетника, радити на пројектима за запошљавање и samozapošljavanje ИРЛ.
- Стипендирати талентоване и сиромашне ученике и студенте из ове популације.
- Олакшати друштвену интеграцију стварањем свеопште повољније климе прихватања и подршке.

ПОГЛАВЉЕ 5.

Општи и специфични циљеви

Општи циљ:

Побољшан квалитет живота и унапређени услови за брже одвијање просеца друштвене интеграције интерно расељених лица у локалну заједницу.

Специфични циљеви:

СЦ 1: У периоду од 2012. до 2014. год. стамбено збринути 5 породице интерно расељених лица смештених у приватном смештају у горњем, српском делу Ораховца, путем изградње 5 станова или кућа за социјално становање, или откупом кућа од власника који су се већ иселили из њих и у међувремену се интегрисали у местима свог насељења

СЦ 2: У периоду од 2014. до 2015. год. путем откупа 3 сеоских кућа са окућницама у Великој Хочи од породица које су се одавно иселиле и немају намеру да се у њих враћају, трајно стамбено збринути 3 породице ИРЛ у селу Велика Хоча.

СЦ 3: У периоду од 2013. до 2015. год. санирати и довршити 2 куће у горњем, српском делу Ораховца, путем доделе грађевинског материјала тј. бесповратних грађевинских грантова, које су међународне организације 2002. и 2003. године, саградиле са циљем да стамбено збрину две породице ИРЛ из Ораховца, од које су једну, обзиром да се налази на линији етничког раздвајања града, непознати починиоци, непосредно по завршетку њене изградње, демолирали, а на другој, нису завршени унутрашњи радови, и на тај начин их обе оспособити за становање.

СЦ 4: У периоду од 2012. до 2015. год. побољшати могућност за запошљавање радно способних интерно расељених лица у локалној заједници, реализацијом програма Националне службе за запошљавање Р. Србије – филијала у Косовској Митровици, који се односе на samozapošljavanje, јавне радове, доквалификације / преквалификације, за најмање 15 ИРЛ.

ПОГЛАВЉЕ 6.

Активности – задаци за реализацију ЛПА

ТАБЕЛА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Специфични циљ 1: У периоду од 2012. до 2014. стамбено збринути 5 породица ИРЛ из Ораховца, путем изградње 5 кућа.							
Активност	Период реализације (од - до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер(и) у реализацији
				Буџет локал. самоуправе	Остали извори		
1.1. Израда програма за доношење одлуке о изради планског документа	15.04.2012. - 15.05.2012.	Израђен програм	Усклађеност програма са важећом законском регулативом	/	/	- Одељење за урбанизам, инспекцијске и комунално – стамбене послове	- Повереништво за избеглице
1.2. Доношење Одлуке о изради планског документа	15.05.2012. - 25.05.2012.	Донета одлука о изради планског документа	Одлука о изради планског документа	/	/	- Одељење за скупштинске и заједничке послове	/
1.3. Израда планског документа	25.05.2012. - 25.10.2012.	Израђен плански документ	Плански документ	/	/	- Одељење за урбанизам, инспекцијске и комунално – стамбене послове	- Повереништво за избеглице
1.4. Усвајање израђеног планског документа	25.11.2012. - 25.12.2012.	Усвојен плански документ	Одлука о усвајању планског документа	/	/	- Скупштина општине	/
1.5. Формирање комисије за израду критеријума за избор корисника кућа, које ће бити изграђене овим програмом.	05.01.2013. - 15.02.2013.	Формирана комисија за израду критеријума за избор корисника кућа, које ће бити изграђене.	Донета одлука о избору чланова Комисије за израду критеријума за избор корисника кућа, које ће бити изграђене	/	/	- Комисија за израду критеријума за избор будућих корисника кућа	-Канцеларија Центра за социјални рад. -Општински Црвени крст
1.6. Одређивање локација за изградњу кућа	15.02.2013. - 01.03.2013.	Одређене локације за изградњу кућа	Утврђене локације за изградњу кућа	/	/	- Скупштина општине	- Будући корисници кућа
1.7. Одређивање израђивача пројектно-техничке документације	01.03.2013. - 01.04.2013.	Одабран најповољнији израђивач пројектно-техн. документ.	Израђена пројектно-технич. документација	/	50.000,00 динара	- Одељење за урбанизам, инспекцијске и комунално – стамбене послове	Одељење за
1.8. Израда пројектно-технич. документације	01.04.2013. - 01.05.2013.	Израђена пројектно-техн. документација	Израђена пројектно-технич. документација	/	/	- Одабрани најповољнији израђивач пројектно-техничке документације	
1.9. Спровођење тендера за изградњу 5 типских кућа	05.05.2013. - 01.07.2013.	Спроведен тендер за изградњу кућа	Одлука о избору најповољнијег извођ. радова	/	/	- Општинска Комисија за спровођење поступка јавне набавке	

1.10. Изградња кућа	01.07.2013 01.11.2013	Изграђене куће	Технички пријем објеката	/	10.000.000 динара	- Одабрани најповољнији извођач радова	
1.11. Додела кућа и закључивање уговора са корисницима	05.11.2013. - 15.11.2013.	Додељене куће и закључени уговори са корисницима	Предато 5 кућа и закључени уговори са корисницима	/	/	- Комесаријат за избеглице Републике Србије, и - Скупштина општине Ораховац	
1.12. Медијска презентација	15.11.2013. - 31.12.2013.	Информисани корисници и домицилно становништво	Новински извештаји	/	/	- Новине „Јединство“ - Локални радио „Фокус“	

Специфични циљ 2: У периоду од 214. до 215. стамбено збринути 3 породице ИРЛ из Велике Хоче, путем откупа 3 сеоска домаћинства са Окућницом.							
Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер(и) у реализацији
				Буџет локал. самоуправе	Остали извори		
2.1. Формирање општ. Комисије за побољшање услова становања ИРЛ и доношење Правилника о раду	10.01.2014. - 30.01.2014.	Формирана Комисија и усвојен Правилник	Број и структура чланова Комисије. Обим и структура Правилника.	Људски ресурси	/	- Општинско веће	- Савет за миграције општине Ораховац
2.2. Процес прикупљања података о слободним сеоским домаћинствима	01.02.2014. - 15.03.2014.	Припремљени извештај са терена о прикупљеним подацима о слободним сеоским домаћинствима.	Број посећених сеоских домаћинства, број и структура података о слободним домаћинствима.	Људски ресурси	/	- Комисија за побољшање услова становања ИРЛ	- Скупштина општине - Канцеларија центра за соц. рад, - Општински Црвени крст.
2.3. Планирање буџета за откуп сеоских домаћинства.	15.03.2014. - 15.04.2014.	Припремљен план за откуп сеоских домаћинства	Утврђен износ за откуп сеоских домаћинства	Људски ресурси	/	- Председник општине, - Одељење за привреду и финансије	- УНХЦР, - КИРС, - Министарство за КиМ
2.4. Израда базе података о слободним сеоским домаћинствима	15.04.2014. - 15.05.2014.	Израђена обухватна база података	Број слободних сеоских домаћинства у бази. Структура података о слободним сеоским домаћинствима.	Људски ресурси	/	- Комисија за побољшање услова становања ИРЛ. - Повереништво за избеглице	- Канцеларија центра за соц. рад, - УНХЦР, - КИРС
2.5. Праћење и оцена	По истеку	Реализовано праћење и	Број и структура података о сло-			- Тело које управља	

успешности програма	првих 6 месеци од почетка програма	оцењена успешност програма	бодним сеоским домаћинствима. Структура и садржај 6-месечњ. извештаја.	Људски ресурси	/	применом Локалног акционог плана.	/
2.6. Дефинисање критеријума за откуп сеоских домаћинстава и реализовање конкурса	01.06.2014. - 01.08.2014.	Дефинисани критеријуми. Реализован конкурс.	Број и врста критеријума. Број и структура пријављених кандидата.	Људски ресурси	/	- Општинска Комисија - Повреништво	- УНХЦР, - КИРС
2.7. Организовање локалне медијске кампање за откуп сеоских домаћинства	01.08.2014. - 20.08.2014.	Спроведена обухватна капања преко локалних медија	Број и врста медијских догађаја и садржаја у кампањи.	/	/	- Локални медији - Повереник за избеглице	- Скупштина општине
2.8. Избор кандидата за откуп сеоских домаћинстава	01.09.2014. - 01.10.2014.	Одабрано најмање 3 корисника (породица)	Број одабраних корисника. Структура корисничких породица.	Људски ресурси	/	- Општинска комисија	- КИРС, - УНХЦР, - ИОМ. - Министарство за КиМ
2.9. Спровођење поступка откупа и преноса сеоских домаћинстава.	01.10.2014. - 31.12.2014.	Откупљена сеоска домаћинства и пренето власништво на кориснике	Број откупљених домаћинстава, број објеката чије је власништво пренето на кориснике.	Људски ресурси	6.000.000 динара	- Донатори, - Општинска комисија.	- Општински суд, - Пореска управа, - Катастар, - Власници кућа - Корисници кућа
2.10. Континуирано медијско праћење	10.02.2015. - 15.03.2015.	Остварено континуирано праћење програма грађевинских грантова од стране локалних медија	Број и врста медијских информација. Број и врста медија који су пратили програм.	/	/	- Локални медији	- Општинска комисија. - Корисници кућа
2.11. Праћење (мониторинг) и оцена успешности (еволуација) програма у текућој години	Континуирано праћење током целе текуће године	Реализовано праћење и оцењена и процењена успешност програма у текућој години	Финансијска вредност појединачног сеоског домаћинства. Укупна финансијска вредност додељених сеоских домаћинстава . Број ИРЛ која су кроз програм решила стамбена питања.	/	/	- Тело које управља применом Локалног акционог плана.	- Корисници кућа

Специфични циљ 3: У периоду од 2013. до 2015. санирати и довршити радове на 2 започете куће, путем доделе грађевинских грантова, како би исте биле оспособљене за смештај 2 породице ИРЛ из Ораховца							
Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер(и) у реализацији
				Буџет локал. самоуправе	Остали извори		
3.1. Доношење Правилника о додели пакета грађевинског материјала	15.02.2013. - 15.03.2013.	Израђен и усвојен правилник	Правилник доступан јавности, критеријуми структура и члан. комисије	/	/	- Скупштина општине - Повереник за избеглице	- КИРС
3.2. Формирање Комисије која ће спроводити конкурс и одабрати кориснике	15.03.2013. - 30.03.2013.	Формирана Комисија на предлог Општинског већа	Решење о формирању комисије	/	/	- Општинско веће	- КИРС
3.3. Расписивање конкурса за доделу грађевинских пакета	01.04.2013. - 01.05.2013.	Расписан конкурс	Јавно објављивање огласа у медијима	/	20.000 динара	- Комисија за одабир корисника	- Локални медији
3.4. Утврђивање чињеничног стања на терену (стање објекта, посаци о породици) ради разматрања пријава	10.06.2013. - 15.07.2013.	Утврђен ужи избор потенцијалних корисника, утврђено чињенично стање на терену	Број пријављених потенцијалних корисника који су ушли у ужи избор, провера на терену и наведено стање у пријави.	/	/	- Комисија за одабир корисника - Повереник за избеглице	- Канцеларија Центра за соц. рад - Општински Црвени крст
3.5. Одабир корисника према Правилнику и условима корисника	01.08.2013. - 01.09.2013.	Изабрана најмање 2 корисника	Број и структура изабраних корисника	/	/	- Комисија за одабир корисника	/
3.6. Формирање листе приоритетних корисника	05.10.2013. - 01.11.2013.	Формирана листа приоритетних корисника	Приказана листа са бројем поена у односу на критеријуме	/	/	- Комисија за одабир корисника	/
3.7. Набавка и подела грађевинских пакета по усвојеној ранг листи	10.02.2014. - 15.05.2014.	Набављени и подељени грађевински пакети по ранг листи	Рачуни о набавци грађ. матери. и потписани уговори о пријему пакета за најмање 2 корисника	/	Донатори 1.430.000 динара	- Комисија за одабир корисника	- Корисници грађевинских грантова

3.8. Праћење реализације пројекта	За време извођења радова током 2014. год.	Прикупљање информације о процесу реализације и коришћењу грантова	Мониторинг и извештај и корективне мере	Људски ресурси	/	- Тело које управља применом Локалног акционог плана	- Комисија за одабир корисника, - Донатори,
3.9. Оцена успешности (евалуација)	Током 2014. и 2015. године	Оцена успешности на годишњем нивоу и на трогодишњем нивоу	Створени услови за стамбено збрињавање 2 породице ИРЛ	Људски ресурси	/	- Тело које управља применом Локалног акционог плана	- Донатори, - КИРС,

Специфични циљ 4: У периоду од 2012. до 2015. побољшати могућности за запошљавање радно способних ИРЛ у заједници за најмање 15 лица							
Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер(и) у реализацији
				Буџет локал. самоуправе	Остали извори		
4.1. Идентификовање потреба за одређеним занимањима	15.04.2012. - 15.06.2012.	Идентификоване потребе за одређеним занимањима и израђен програм преквалификације	Број и врсте дефицитарних занимања.	Људски ресурси - запослени у НСЗ-Филијала К. Митровица	УНХЦР	- Повереништво,	- НСЗ-Филијала Косовска Митровица, - Министарство за КиМ,
4.2. Презентација и јавно оглашавање путем медија	01.07.2012. - 01.09.2012.	Одржане најмање 2 презентације за најмање 15 потенцијалних корисника. Оглашен програм преко локалне радиостанице у трајању од 7 дана	Број одржаних презентација, број учесника на презентацији, број и врста медијских оглашавања	Сала за претентацију. Простор и време у локалном медију.	УНХЦР	- Повереништво,	- НСЗ-Филијала Косовска Митровица, - Локални медији.
4.3. Израда критеријума за укључивање у програме преквалификације и избор корисника у складу са критеријумима	10.10.2012. - 10.12.2012.	Формирани критеријуми за укључивање корисника у програме преквалификације. Изабрани корисници за програме преквалификације.	Број и врста критеријума. Број изабраних корисника.	Људски ресурси (радна група). Простор и опрема за рад.	/	- Повереништво	- НСЗ-Филијала Косовска Митровица, - Центар за Социјални рад.

4.4. Припремање распореда обуке	15.02.2013. - 15.03.2013.	Направљен распоред обуке и кандидата по одговарајућим занимањима.	Број кандидата по занимањима. Време реализације обука по занимањима.	Људски ресурси	/	- Повереништво	- НСЗ-Филијала Косовска Митровица, - Народни универзитет
4.5. Реализација првог циклуса обуке	15.04.2013. - 15.10.2013.	Одржане обуке за кориснике програма. Обуку је успешно завршило најмање 5 полазника.	Број и врста реализованих обука (врста занимања). Број полазника који су завршили обуку у првом циклусу.	Људски ресурси. Простор, опрема.	Донатори 100.000 Предавачи	- Народни универзитет	- НСЗ-Филијала Косовска Митровица,
4.6. Информисање послодаваца о новим кадровима	15.10.2013. - 31.12.2013.	Одржани састанци са послодавцима из одговарајућих привредних области.	Број послодаваца који су показали спремност да приме на пробни рад особе које су успешно завршиле обуку.	Људски ресурси			- НСЗ-Филијала Косовска Митровица, - Приватни произвођачи вина Локални медији
4.7. Стварање могућности за запошљавање ИРЛ путем ангажовања на извођењу Јавних радова у општини	Током 2012., 2013. и 2014. године	Пријављивање по конкурс НСЗ за спровођење Јавних радова и одобравање истих од стране Министарства рада и соц. политике	Број ИРЛ ангажованих на спровођењу Јавних радова.	Људски ресурси	6.000.000, дин. за све 3 године НСЗ – Филијала у Косовској Митровици	- Скупштина општине - Повереник за избеглице - НСЗ-Филијала у Косовској Митровици	- Министарство рада и социјалне политике
4.8. Праћење (мониторинг) и оцена успешности (евалуација) програма у текућој години	Континуирано у току године	Реализовано праћење и оцењена успешност програма у текућој години.	Бр. лица која су кроз програм стекла своју квалификацију. Укупна финансиска вредност програма у текућој години.	/	/	- Тело које управља применом Локалног акционог плана	/

ПОГЛАВЉЕ 7.

Ресурси / буџети

Процењено је да ће за реализацију Локалног плана 2012-2015. год. бити укупно потребно око 230.600 € (или 23.600.000 РСД). Средства за реализацију овог Локалног акционог плана, обзиром да општина нема своје приходе, обезбеђиваће се из различитих извора: делом из буџета Министарства за КиМ, делом из донаторских средстава, односно, помоћу пројеката који ће се развити на основу овог Локалног плана, као и из других доступних извора.

ПОГЛАВЉЕ 8.

Аранжмани за примену

Аранжмани за примену ЛПА у општини Ораховац обухватају **локалне структуре и различите мере и процедуре** које ће осигурати његово успешно спровођење. У оквиру локалних структура, разликују се:

- 1). **Структуре за управљање процесом примене ЛПА и**
- 2). **Структуре које су оперативне и примењују ЛПА.**

Структуру за управљање процесом примена ЛПА, након његовог усвајања, представљаће Радна група која је учествовала у његовој изради. Радна група ће, као део свог будућег рада, направити *План управљања применом Локалног плана*.

Радна група, као управљачка структура има следеће задатке:

- У потпуности одговара за вођење целокупног процеса примене Локалног плана;
- Имењује локалне тимове за управљање пројектима који настану као резултат операционализације Локалног плана;
- Обезбеђује приступ и прикупљање свих података и информација у електронској форми од сваког актера-учесника у процесу унапређења положаја ИРЛ у локалној заједници;
- Одржава контакте са свим учесницима у реализацији Локалног плана;
- Управља процесом праћења (мониторинга) и оцењивање успешности (евалуације) Локалног плана;
- Одржава контакте са јавношћу и доносиоцима одлука у локалној самоуправи.

Оперативну структуру за примену овог Локалног акционог плана чиниће институције, организације и тимови формирану у циљу непосредне реализације плана и пројеката развијених на основу Локалног плана. У складу са Локалним акционим планом, биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници – партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу са принципом јавности и транспарентности рада водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.

Оперативна структура за примену Локалног плана има следеће задатке и одговорности:

- Реализација Локалног акционог плана;

- Непосредна комуникација са корисницима/цама услуга које се обезбеђује Локалним планом;
- Редовно достављање извештаја координатору/ки Радне групе о свим активностима на спровођењу Локалног плана;
- Учешће у евентуалним обукама за унапређење стручности и компетенција за спровођење задатака Локалног плана;
- Унапређење процеса примене Локалног плана у складу са сугестијама и препорукама управљачке структуре.

Управљачка и оперативна структура ће развити план и механизме међусобне комуникације, пратиће успешност измене информација и ефикасност комуникације у односу на очекиване резултате примене Локалног плана. План комуникације управљачке и оперативне структуре уредиће време и начине размене информација и предузимања одговарајућих акција.

Детаљне годишње планове за наредни период, након 2012. год. припремаће Радна група уз активне консултације са оперативним структурама. По потреби, Радна група ће формирати и одговарајуће радне тимове. Годишње планове ће усвајати Општинско веће општине Ораховац.

Механизми праћења, оцењивања успешности примене Локалног плана и доношења евентуалних колективних мера биће дефинисани Планом праћења и оцењивања успешности (планом мониторинга и евалуација).

ПОГЛАВЉЕ 9.

Праћење и оцена успешности

- **Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и авалуације)** ЛПА је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех ЛПА ради предлагање евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.
- **Временски оквир:** Мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводи се континуирано и дугорочно за период 2012. – 2015. Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се периодично – једном годишње и подносиће се извештај Скупштини општине Ораховац. Финална верзија обавиће се на крају 2015. године.
- **Предмет мониторинга и евалуације:** Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности – задатака и специфичних циљева.
- **Кључни индикатори утицаја** за праћење и оцењивање успешности примене Локалног плана ће бити следећи:
 - Број нових услуга – локалних мера / програма за избегла и ИРЛ;
 - Обухват избеглих и ИРЛ новим услугама и мерама;
 - Структура корисника/ца услуга и мера / програма;
 - Ниво укључености различитих актера и пружање услуга избеглим и ИРЛ у локалној заједници;
 - Обим финансијских средстава издвојених за услуге избеглим и ИРЛ;
 - Структура финансијских средстава издвојених за услуге избеглим и ИРЛ (буџет локалне самоуправе, донаторска средстава, други извори ...).

Процесни индикатори су дефинисани у склопу табеле Локалног акционог плана.

- **Методe и технике мониторинга и евалуације:** За успешно обављање мониторинга и евалуације користиће се стандардни сета алата међу којима су:

евидентирање корисника, интервјуи са корисницима (упитници, разговори, анкете), анкете, извештавање и др.

Општинска радна група ће бити одговорна за праћење и оцењивање успешности рада на примени Локалног плана акције – вршиће мониторинг (М) и евалуацију (Е). Тим за М и Е чине представници/це – стручна лица из локалних институција и организација које се непосредно или посредно баве питањима избеглих и ИРЛ, као и представници/це корисничких група овог Локалног плана. Радна група ће својим Планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације Локалног плана.

*** Локални акциони план за решавање питања интерно расељених лица у општини Ораховац, усвојен је на седници Скупштине општине Ораховац, одржаној дана, 28.12.2011. године.**